

PAULIUS ŠLEŽAS
(1902-1938)

Istorikas.

Vienas iš A.Šapokos redaguotos "Lietuvos istorijos" (1936) bendraautorių yra ir A.Šapokos bendraklasis istorikas Paulius Šležas.

Gimė Paulius 1902m. sausio 1 d. Sabonių k., netoli Joniškėlio (Pasvalio raj.). Baigęs pradžios mokyklą, mokėsi Joniškėlio žemės ūkio mokykloje. 17-metis jaunuolis apie 1919 m. atvyko į Panevėžio gimnaziją ir buvo priimtas į trečiąją klasę. Guvus mokinys greit įsijungė į audringą to meto gimnazijos visuomeninę veiklą.

1920 m. rudenį su draugu Jonu Kuprioniu ir gimnastikos mokytoju karininku Vladu Rozmanu įkūrė pirmąją Panevėžyje skautų organizaciją. Steigiamasis susirinkimas įvyko rugsėjo 15 d. Iki gimnazijos baigimo 1925 metais bu-

vo vienas iš jos vadovų. 1924 m. kaip Panevėžio gimnazijos atstovas dalyvavo II-ajame skautų suvažiavime Kaune. Skautybės neapleido ir studijuodamas universitete. 1925-1930 m. buvo studentų vyr. skautų štabo narys, vyr. skautininko pavaduotojas. Už aktyvią veiklą skautijoje 1928 m. buvo apdovanotas "Lelijos" ordinu.

P.Šležas mokėsi tuo metu, kada dar vyko kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės. 1919 m. birželio mėn. gimnazijoje įsikūrė pirmasis šaulių būrys. Paulius buvo vienas iš pirmųjų būrio narių. Lenkams klastingai užpuolus Lietuvą, užgrobęs Vilniaus kraštą ir veržiantis į šalies gilumą, gimnazijos šaulių būrys, kuriame buvo ir Paulius, buvo pasiūstas į lenkų frontą prie Švenčionėlių. Prie Kaltanėnų gavo pirmąjį kovos krikštą.

Pasibaigus nepriklausomybės kovoms, Paulius grįžo į gimnaziją ir tęsė mokslą. Matyt, istorijos mokytojų, buvusios direktorės M.Putramentienės-Giedraitienės bei direktoriaus prof. Jono Yčo įtakoti kartu su klasės draugu Adolfu Šapoka pasirinko istoriją ir ją nuo 1925 m. studijavo Lietuvos universitete Kaune. Čia susitiko ir buvusį savo istorijos mokytoją Joną Yčą, kuris nuo 1925 m. profesoriauvo universitete.

1929 m. baigęs universitetą, trejetą metų (1929-1932) dėstė istoriją Simono Daukanto gimnazijoje. Įsitraukęs į istorinių straipsnių rašymą, 1932-1934 m. vertėsi iš honorarų už publikacijas laikraščiuose ir žurnaluose. Po to mokytojavo Kauno jėzuitų bei "Aušros" mergaičių gimnazijose.

P.Šležas - vienas produktyviausių tarpukario Lietuvos istorikų. Jo straipsnius istorijos, jos dėstymo metodikos, kultūros, visuomeninio gyvenimo klausimais noriai spausdino periodiniai leidiniai: "Lietuvos aidas", "XX amžius", "Židinys", "Mūsų žinynas", "Lietuvos mokykla", "Naujoji Romuva", "Atheneum", "Karo archyvas",

“Sargyba”, “Rytas”, “Mokslo dienos”, “Šviesos keliai”. Juose buvo patalpinti straipsniai: “1831 m. Lietuvos sukilėlių siekimai” (1931), “Kęstučio šeima” (1933), “Klaipėdos miesto istorijos bruožai” (1933), “Muravjovo veikimas Lietuvoje 1863-1865 m.” (1933), “Vytauto kovos dėl Žemaičių ir Klaipėdos 1411-1422 m.” (1935) ir kt. Atskiromis knygomis išleido: “Nuo Kražių kolegijos iki “Aušros” gimnazijos” (1937), “Krikščionybė Lietuvoje” (1938) ir kt. Kartu su A.Šapoka ir kitais autoriais parašė “Lietuvos istoriją” (1936), o taip pat keletą istorijos vadovėlių mokykloms: kartu su V.Čižiūnu trijų dalių “Lietuvos istoriją” IV, V, VI sk. (1936), su D.Urbu “Senovės istoriją” (1936), su J. Malinausku “Lietuvos istoriją” aukštesniosioms klasėms (1934). Sudarė ir redagavo “Vytautas Didysis 1350-1430 m.” (1930).

Paskutinis jo straipsnis “Žemaičių valstiečių padėtis XVIII a. pabaigoje”, rašytas specialiai moksleivių žurnalui “Mokslo dienos”, buvo išspausdintas jau autoriui mirus.

Talentingas, labai darbštus ir perspektyvus istorikas mirė labai jaunas, 1938 m. gegužės 9 d., tesulaukęs tik 36-erių metų.

Deja, jo straipsniai išblaškyti įvairiuose leidiniuose, beviltiškai laukia jų išleidimo atskiromis knygomis.